

เปรียบเทียบแนวความคิดในการแสวงหาสังคมอุดมคติ

สังคมอุดมคติเป็นความพยายามของมนุษย์ในการพยายามสร้างแบบจำลองของสังคมที่  
ตนคิดว่าดีที่สุด โดยอาจสร้างจำลองมาจากการเปรียบเทียบกับสังคมจริง ดังนั้นแม้ว่าสังคม  
อุดมคติจะสร้างจากจินตนาการแต่ก็มีบางส่วนที่เป็นสภาพมาจากสังคมจริงด้วย ส่วนนักประพันธ์  
เจ้าของจินตนาการภาพสังคมอุดมคติก็นับเปรียบเทียบเหมือนนักทฤษฎีผู้ซึ่งทดลองนำแนวความคิด  
ความรู้ต่าง ๆ มาประมวลในการสร้างสังคมจำลอง ด้วยเหตุนี้เอง นวนิยายแนวคิดสังคมอุดมคติ  
จึงเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นวิวัฒนาการแห่งความรู้และความคิดของมนุษย์ และยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง  
ข้องกับมนุษย์ โลก และธรรมชาติ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่านักประพันธ์นวนิยายแนวสังคมอุดมคติเปรียบได้กับผู้ทดลองใช้  
ทฤษฎี ดังนั้นเพื่อหาคำอธิบายหลักแนวความคิดในการแสวงหาสังคมอุดมคติของนักประพันธ์แต่ละ  
ท่านได้อย่างเด่นชัด จากเรื่อง : อะโม่เติร์น ยูโทเปีย เมืองนิมิตร และ วอลเต็น ๓  
จึงจำเป็นต้องเปรียบเทียบให้เห็นแนวความคิดเหล่านี้

อะโม่เติร์น ยูโทเปีย : โลกแห่งมนุษยนิยม

นวนิยายแนวคิดสังคมอุดมคติเป็นความพยายามในการจินตนาการถึงสังคมที่ดั่งงาม ดู  
เหมือนความคิดพื้นฐานของนักประพันธ์ประเภทนี้จะพ้องกับทฤษฎีของนักมนุษยนิยมซึ่งมุ่งเน้นความ  
สำคัญแก่คุณค่าความเป็นมนุษย์ว่าเป็นผู้ประกอบด้วยความดี ความสามารถ ความมีเหตุผล ซึ่ง  
ประยุกต์มาจากความคิดของปรัชญามนุษยนิยมเดิมที่เชื่อว่ามนุษย์คือภาพจำลองพระเจ้า มนุษย์จึง  
มีความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเองและต้องการพัฒนาไปสู่จุดสูงสุด

เวลส์เป็นนักประพันธ์ผู้หนึ่งซึ่งมีแนวคิดแบบนักมนุษยนิยมอย่างมาก ความเป็นนักมนุษย  
นิยมของเวลส์ปรากฏเป็นแนวคิดหลักที่นำเสนอในเรื่อง อะโม่เติร์น ยูโทเปีย ประเด็นสำคัญ  
ที่สนับสนุนความเป็นมนุษยนิยม ได้แก่ แนวความคิดเรื่องการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์และความเป็น  
อิสระจากอำนาจโชครชะตาและ เสรีภาพในการพัฒนาตน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตนเป็นผู้กำหนด

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาในแนวมนุษยนิยมได้พยายามชี้ให้เห็นว่ามนุษย์จะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้ได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อมนุษย์สามารถสนองความต้องการพื้นฐานได้เสียก่อน มาสโลว์ได้แจกแจงความต้องการ 5 ประการของมนุษย์คือความต้องการปัจจัยพื้นฐาน เช่นอาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม ความต้องการทางเพศ ความต้องการสวัสดิภาพ ความต้องการความรัก และความนับถือในตนเอง และสุดท้ายคือความต้องการพัฒนาศักยภาพ หากความต้องการของมนุษย์ 4 ข้อแรกได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะมีความต้องการในขั้นที่ 5 คือ ขั้นความต้องการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งเป็นความต้องการพัฒนาตนเองไปถึงจุดสูงสุด มนุษย์จะศึกษาเพราะอยากรู้ จะสร้างสรรค์เพราะใจรัก และจะทำงานเพราะอยากทำ<sup>1</sup>

อะ โมเดิร์น ยูโทเปีย ได้แสดงวิธีพัฒนาศักยภาพของมนุษย์พ้องกับหลักการของมาสโลว์ โดยชี้ว่ารัฐควรรักษาสวัสดิการด้านการงานโดยมีองค์การจัดหางาน ทุกคนที่ทำงานจะได้ค่าตอบแทน เพื่อหาซื้อปัจจัยที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต และรัฐยังให้ความสำคัญทางการสมรส มีหน่วยงานดูแลเรื่องตรวจสุขภาพความพร้อมของกลุ่มสมรส มนุษย์ในโลกยูโทเปียไม่ต้องวิตกว่าถ้าเขาตายลงอะไรจะเกิดขึ้นกับครอบครัวทั้งนี้เพราะรัฐจะช่วยดูแล เรื่องการศึกษาของบุตร ตลอดจนเงินเลี้ยงดูจนกว่าจะเป็นผู้ใหญ่

เวลส์ตระหนักถึงความต้องการขั้นพื้นฐานนี้เป็นอย่างดีว่าถ้าปราศจากการตอบสนองปัจจัยพื้นฐานทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัยแล้ว มนุษย์ก็ไม่มีสติปัญญาคิดถึงเรื่องอื่นได้

Without any property, without even shelter of food a man has no choice but to set about getting there things; he is in servitude to his needs until he has property to satisfy them.

(A Modern Utopia, p. 91)

<sup>1</sup>สุรชัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย, มนุษย์กับสังคมหน่วยที่ 1-5, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุรชัยธรรมมาธิราช, 2533), หน้า 10-11.

รัฐใน อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย จึงทำหน้าที่ตอบสนองด้วยการหางานที่เหมาะสมและมีรายได้เพียงพอให้ทุกคนเลี้ยงตัวได้ มนุษย์ไม่ต้องเดือดร้อนว่าจะหาเงินที่ไหนมาเลี้ยงตัวเพราะต่างมีอาชีพเป็นหลักฐาน หรือแม้แต่ในเรื่องการสนองตอบทางเพศ รัฐก็เล็งเห็นความสำคัญจึงออกกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับคู่สมรส หญิงจะมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองโดยไม่ต้องหวงเรื่องเศรษฐกิจ โดยรัฐจะออกเงินช่วยเหลือบุตร ในการแต่งงานถ้าเกิดต้องหย่าร้างเนื่องจากหมดความรักซึ่งกันและกันก็สามารถกระทำได้ แต่ถ้าเป็นความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และอีกฝ่ายไม่ยินยอมก็จะมีพิจารณาถึงความคุ้มครองที่รัฐจะปกป้องผู้เสียหาย เช่นกรณีสามีเป็นฝ่ายผิดและขอหย่า ภรรยายังคงได้รับสวัสดิการการเลี้ยงดูจากรัฐเหมือนเดิมทุกประการ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้เองมนุษย์ในยูโทเปียจึงไม่ต้องวิตกปัญหาความจำเป็นพื้นฐาน จิตใจของมนุษย์จะได้รับการพัฒนาไปถึงขั้นที่สูงที่สุดคือความต้องการพัฒนาศักยภาพ เกิดความทะนงและนับถือตัวเอง ความทะนงนี้เป็นตัวควบคุมจิตใจมนุษย์ให้ประพฤติสิ่งที่ถูกต้องควร ความทะนงจึงเป็นคุณสมบัติ "... I think the chief force to give men self-control is Pride may not be the noblest thing in the soul, but it is the best king there, for all that." (A Modern Utopia, p. 293)

เวลส์มองมนุษย์ในแง่ดีว่าเมื่อเขาไม่ต้องเดือดร้อนจากความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว มนุษย์จึงเหลือเวลาว่างเพื่อพัฒนาความรู้ความคิดทางการค้นคว้า ทางปรัชญา และออกเดินทางเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ ๆ "Leisure, in a good moral and intellectual atmosphere, come experiments, come philosophy and the new departures. (A Modern Utopia, p.154)

อุปสรรคในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้บรรลุถึงคุณค่าอันสูงสุดของตัวเองนั้น นอกจากการที่มนุษย์จะต้องคำนึงถึงปัญหาพื้นฐานความจำเป็นในการดำรงชีวิตแล้ว ยังได้แก่ความเชื่อเรื่องโชคชะตาที่ลิดจิตชีวิตอีกด้วย เวลส์ตระหนักถึงปัญหาความเชื่อที่ทรมานมนุษย์ขาดความภาคภูมิใจในศักยภาพของตน ดังนั้น อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย จึงปฏิเสธความเชื่อเรื่องบาปดั้งเดิมนี้ "the leading principle of the Utopian religion is the repudiation of the

doctrine of original sin" (A Modern Utopia, p. 299)

เวลส์ปฏิเสธแนวคิดเรื่องชาตานิยมว่าชีวิตมนุษย์ต้องขึ้นอยู่กับพระเจ้าและกฎที่พระเจ้าบัญญัติไว้ พระเจ้าสามารถติดต่อกับมนุษย์และบงการชีวิตมนุษย์ได้ แนวความคิดนี้แฝงความคิดเกี่ยวกับ "Original Sin" คือบาปดั้งเดิมที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้หรือพรหมลิขิตซึ่งกำหนดเส้นทางชีวิตของมนุษย์ไว้แล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโชคชะตาบาปดั้งเดิม หรือพรหมลิขิตล้วนลิดรอนเสรีภาพของมนุษย์ในการตัดสินใจ ความเชื่อเรื่องชาตานิยมทำให้มนุษย์จำนวนหนึ่งยอมปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม กลายเป็นบุคคลที่ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ เพราะเขาคิดว่าต่อให้ทำดีเพียงใดก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงชะตากรรมได้ จึงเป็นความคิดที่ขัดขวางต่อหนทางพัฒนาชีวิตของมนุษยชาติ

ชาวยูโทเปียยึดถือความทะนงเป็นเครื่องควบคุมใจ ชาวยูโทเปียจึงกล้าหาญที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่เขากระทำ ตัวอย่างที่เห็นชัดที่สุดว่าเวลส์ปฏิเสธความเชื่อเรื่อง "บาปดั้งเดิม" คือการที่เวลส์สร้าง อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย ให้เป็นดาวคู่แฝดกับโลก แต่ชะตาชีวิตของมนุษย์บนโลกและบนยูโทเปียไม่เหมือนกัน มนุษย์บนโลกยูโทเปียพัฒนาตนเองไปได้มากกว่ามนุษย์บนโลกถ้ามนุษย์ถูกกำหนดชะตากรรมจริง ๆ แล้ว อีกภาคหนึ่งของมนุษย์บนโลกยูโทเปียคงต้องตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน แต่ที่ อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย มิใช่เช่นนั้น

การปฏิเสธเรื่องโชคชะตากรรมรวมไปถึงการปฏิเสธอิทธิปาฏิหาริย์ของพระเจ้าด้วย พระเจ้าในความหมายของเวลส์เป็นสิ่งสมมุติหรือเป็นกาลังใจให้มนุษย์ พระเจ้าจึงไม่มีสิทธิมาจัดโชคชะตาของมนุษย์ ดังตัวอย่างในบทที่ชื่อ "ชามูไร" เวลส์ทำให้ตัวละครที่เป็น "ชามูไร" เล่าถึงหลักการศาสนายูโทเปียว่าปฏิเสธเรื่องบาปดั้งเดิม และตัดสถาบันพระจากยูโทเปีย ศาสนาในความหมายของยูโทเปียคือการเข้าถึงพระเจ้าด้วยจิตใจ "The aspect of god is different in the measure of everyman's individuality and the intimate of religion must, therefore, exist in human solitude between man and god alone." (A Modern Utopia, p.302)

การที่มีพิธีกรรมหรือต้องฟังคำสั่งสอนผ่านพระเป็นเจ้าเป็นเรื่องของคนเรง ซึ่งมีแต่จะทำให้ศาสนาเสื่อม การเข้าถึงศาสนาของชาวยูทเปียถือการสงบจิตใจศึกษาพระคัมภีร์อยู่เงียบ ๆ ซึ่งเพียงพอที่จะทำให้อิสระกับพระเจ้าได้โดยตรง

พระเจ้าในความหมายนี้จึงเป็นมรณภาพในโลก เป็นกำลังใจ ไม่ใช่พระเจ้าซึ่งมีอำนาจชี้เส้นกำหนดชะตาตามมนุษย์ มนุษย์จึงเป็นเจ้าของชะตากรรมของตนเอง ความสำคัญจึงอยู่ที่ตัวมนุษย์นั่นเอง หาใช้อำนาจลึกลับใด ๆ ไม่

เมื่อมนุษย์เป็นอิสระจากความเชื่อเรื่องบาปกำเนิด บัญชีเสธอำนาจบันดาลของโชคชะตามนุษย์ก็จะเห็นว่าตนมีเสรีภาพ สามารถกำหนดการกระทำของตนเอง ไม่มีพลังภายนอกมาบังคับ มนุษย์ก็สามารถใช้เสรีภาพนั้นเป็นวิธีการในการพัฒนาตนเองและทำวัตถุประสงค์ของตนเองให้สำเร็จ

อย่างไรก็ตาม เวลส์แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่มนุษย์รวมตัวกันขึ้นเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างสมบูรณ์แบบที่ไม่มีอีก ต่างฝ่ายต่างต้องลดเสรีภาพอย่างเต็มที่ของตนเอง "He limits others by his rights, and is limited by the rights of others,..." (A Modern Utopia, p. 32) ทั้งนี้เพื่อมาให้เป็นการรบกวนสิทธิของผู้อื่น ในที่นี้มนุษย์ด้วยกันเอง คือเงื่อนไขของการลดเสรีภาพ

เวลส์ให้คำอธิบายวิธีการลดเสรีภาพว่ามี 2 ประเภทคือที่เป็นข้อห้าม (Prohibition) และที่เป็นข้อบังคับ (Compulsion) สำหรับข้อห้ามยังทำให้เสรีภาพอยู่บ้างแต่ข้อบังคับเป็นการจำกัดเสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่ในบางกรณีสังคมก็ต้องมีข้อบังคับเพื่อความสงบสุข ส่วนในสังคม อะ โรเมเดิร์น ยูทเปีย เวลส์พยายามทำให้เสรีภาพเท่าที่จะทำได้ของโลกของยูทเปีย จึงมีแต่ข้อห้าม ไม่ถึงกับบังคับ การห้ามก็เป็นไปในเรื่องสำคัญ เช่น ห้ามฆ่าคน ห้ามทาราย หรือ ชูเชิญบุคคลอื่น

ตัวอย่างของการทำให้เสรีภาพ อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย มีมากมายแม้กระทั่งให้เสรีภาพกับคนไม่ดี ถ้ามองตามทัศนคติของคนในสังคมทั่วไปแล้ว จะพบว่าเวลาให้เสรีภาพ สังคมยูโทเปียอย่างมาก เช่นการยกเกาะให้พวกจี้เหล่าหรือพวกอาชญากรปกครองกันเอง เพียงแต่มีข้อแม้ว่าพวกชาวเกาะเหล่านี้ไม่มีสิทธิมาอยู่ร่วมสังคมกับสาธารณทั่วไป ชาวเกาะเหล่านี้จะไม่มีเลขรหัสประจำตัวเช่นพลเมืองอื่น และถ้าหนีออกจากเกาะเมื่อใด จะถูกจับส่งตัวกลับเมื่อนั้น เช่นตัวอย่างเมื่อตัวละคร ผู้เล่าเรื่องและนักพฤกษศาสตร์ถูกสอบสวนและเป็นผู้ต้องสงสัยว่าหนีมาจากเกาะ เนื่องจากไม่มีรหัสประจำตัว

I think you have escaped from some island.  
But anyhow, there's the stuff for your thumbs.  
(A Modern Utopia, p. 161)



การที่เวลาให้เสรีภาพแม้กระทั่งผู้กระทำผิดกฎหมายเพราะเวลส์เห็นว่าไม่ใช่วิธีคิดที่มนุษย์เกิดมาเป็นเช่นนั้น แต่เป็นความคิดปกติทางจิตที่มาจากพันธุกรรม จึงเป็นหน้าที่ของสังคมที่ต้องแก้ไขความบกพร่องทางพันธุกรรมของมนุษย์ เช่นเวลส์เสนอกฎหมายการแต่งงานใน อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย ว่าคู่สมรสต้องมีสุขภาพดีทั้งคู่ ทั้งนี้เป็นจุดหมายในการคัดเลือกพันธุกรรมที่ดีนั่นเอง แต่ถ้ามุขย่คิดปกติแล้ว เวลส์ถือเป็นความบกพร่องของสังคม ดังที่เวลส์เรียกว่า "Failure in a Modern Utopia" รัฐเป็นผู้คิดที่ไม่อาจสร้างบุคคลาที่ดีได้ เพราะพื้นฐานความเชื่อของเวลส์คือมนุษย์เป็นคนดี ดังนั้นรัฐจึงต้องให้เสรีภาพกับคนทุกคนในสังคม แต่จะต้องเป็นเสรีภาพที่ไม่กระทบกระเทือนความสุขของผู้อื่น

สังคม อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย แตกต่างจากแนวคิดสังคมอุดมคติทั่วไปที่มองการถือครองกรรมสิทธิ์เป็นสิ่งผิด แต่เวลส์กลับเห็นว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนตัวเป็นเรื่องของปัจเจกชน ถ้ามองถึงขั้นเอาไรต์เอาเบรียบสังคมแล้วก็เป็นเสรีภาพอย่างหนึ่ง การมีเงินสะสมจะช่วยให้ไม่ต้องทำงานและทำในสิ่งที่ตนชอบ เช่น อ่านหนังสือ เดินทางรอบโลก ปहुกบ้านของตัวเอง ทาสวน ประกอบธุรกิจหรือทำการทดลอง สิ่งเหล่านี้เป็นเสรีภาพของการได้มีเงินจำนวนหนึ่งเป็นหลักประกันว่าไม่ต้องห่วง "ปากท้อง" ซึ่งเป็นหลักความจริงของมนุษย์ เวลส์มองความสำคัญของการมีกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินใกล้เคียงความจริงมากกว่าอุดมคติตั้งที่ผู้เล่าเรื่องได้อธิบายว่า

But with a certain small property a man is free to do many things, to take fortnight's holiday when he chooses, for example, and to try this new departure from his work or that, with so much more, he may take a year of freedom and go to the ends of the earth, with so much more, he may obtain elaborate apparatus and try curious novelties, build himself houses and make gardens, establish businesses and make experiments at large.

(A Modern Utopia, p. 91)

แนวคิดมนุษยนิยมที่ปรากฏใน อะ รัมเดิร์น ยูโทเปีย นั้นไม่ใช่วิชาความคิดใหม่ นักคิด นักเขียนได้ชี้ให้เห็นความยิ่งใหญ่ ความสามารถและเสรีภาพของมนุษย์มาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 แล้ว แต่ความเด่นและความแปลกใหม่ของ อะ รัมเดิร์น ยูโทเปีย นั้นอยู่ที่ว่า เวลส์ได้นำ ความรู้จากวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายและชี้แนวทางที่จะช่วยให้มนุษย์กำหนดวัตถุประสงค์ พัฒนาการเองและสังคมเพื่อที่มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขอย่างสมควรเป็น

ถึงแม้ว่า เวลส์จะเสนอว่ามนุษย์จะเป็นอิสระจากโชคชะตา จากอำนาจลึกลับหรือบาป กานิด แต่เวลส์ก็เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ความมุ่งหมาย ของมนุษย์จึงถูกกำหนดโดยความมุ่งหมายในอดีต อุปนิสัย ความโน้มเอียง ความเคยชิน ธรรมเนียมประเพณีและการศึกษาอบรม ไม่มีสิ่งใดพิเศษแรงผลักดัน ของสิ่งแวดล้อมได้ อาจกล่าว ได้ว่าแนวคิดของเวลส์เช่นนี้สอดคล้องกับระบบความคิดที่เรียกว่า "เหตุวิสัย"

เหตุวิสัยหรือที่เรียกว่า ลิขิตนิยม (Determinism) เป็นแนวความคิดว่า "ปรากฏ การณ์ทุกชนิดในธรรมชาติมีสาเหตุ" แนวความคิดนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "Causal principle" แนวคิดย่อยที่นิรนัย (Deduced) ได้ทันทีจาก Causal principle ดังกล่าวก็คือ พฤติกรรม ทุกชนิดย่อมมีสาเหตุ

เราต้องแยกแนวคิดแบบลิขิตนิยม (Determinism) ออกจากแนวคิดแบบชะตากรรม นิยม (Fatalism) แนวคิดแบบชะตากรรมนิยม ก็คือ Causal principle เช่นเดียวกัน

กล่าวคือถือว่า "ปรากฏการณ์ทุกชนิดในธรรมชาติมีสาเหตุ" แต่ยังไม่ค่อยไปอีกว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ มีสาเหตุของมันเองเราไม่มีอำนาจที่จะทำให้เหตุการณ์นั้นไม่เกิดหรือเกิดเป็นอย่างอื่นไป เช่น ถ้าคนเราถึงที่ตายก็ต้องตาย แต่แนวคิดลัทธิจิตนิยมไม่ได้ถือว่า คนเราไม่มีอำนาจป้องกันหรือเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ตรงข้าม กลับถือว่า สิ่งที่เราทำจะมีผลต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น จะเป็นเหตุของสิ่งที่จะเกิดขึ้น เช่น การระมัดระวังตัวอย่างดี จะเป็นการป้องกันอุบัติเหตุถึงชีวิตได้<sup>2</sup>

อย่างไรก็ตามอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากอิทธิพลของโชคชะตา ในขณะที่โชคชะตาเป็นสิ่งที่ถือกันว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นภาวะที่มนุษย์ต้องยอมจำนน แต่ "เหตุวิสัย" หรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงพัฒนาเพื่อชีวิตที่ดีกว่าของมนุษย์ได้ เวลาที่ได้เปรียบเทียบกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัันมีผลให้ตัวละครในเรื่อง อะ โรมเดิร์น ยูธเปีย ในภาคที่เป็นมนุษย์บนโลกและภาคที่เป็นมนุษย์บนโลกอุคตมคติมีความแตกต่างกัน ได้แก่ ตัวละครเอกของเรื่องเป็นชายร่างอ้วน ผอมบาง หน้าตามีริ้วรอยอิดโรยตรากตรำชีวิตมามาก ในขณะที่ตัวของเขาในภาคยูธเปียอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจึงมีบุคลิกภาพที่ดี ได้แก่รูปร่างสูงกว่า ใบหน้าอ่อนเยาว์กว่า บุคลิกมีความสง่างามมีฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะโลกยูธเปียมีการจัดระบบเพื่อพัฒนามนุษย์ตั้งแต่ก่อนเกิดก็ว่าได้ คู่สมรสจะต้องได้รับการตรวจจากรัฐว่าเป็นผู้มีสุขภาพและจิตใจสมควรจะแต่งงานและให้กำเนิดบุตรที่มีสุขภาพดี สภาพแวดล้อมของโลกยูธเปียก็มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะกว่าบนโลก เขตของโรงงานจะจัดแยกออกจากเขตที่พักอาศัย เด็ก ๆ จะได้รับสวัสดิการเป็นเงินค่าเลี้ยงดูจากรัฐ จึงไม่มีปัญหาความอดอยาก หรือไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีการรังเกียจเชื้อชาติ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่ดีเช่นนี้เองทำให้มนุษย์บนโลกเดียวกันแต่เมื่อเติบโตบนโลกยูธเปียกลับมีความสมบูรณ์ทั้งกายใจผิดกับบุคคลที่เติบโตบนโลกมนุษย์ จากตัวอย่างแสดงว่าเวลาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมว่ามีผลต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก

ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับอิทธิพลสิ่งแวดล้อมซึ่งได้มาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วินที่กล่าวถึงการผันแปรโดยอิทธิพลสิ่งแวดล้อม เป็นปรัชญาสำคัญในการสร้างสังคม อะ โรมเดิร์น ยูธเปีย และเป็นพื้นฐานความเชื่อที่ว่าถ้ารัฐสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี สังคมจะพัฒนาไปในทางที่ดีด้วย สิ่งแวดล้อมจึงเป็นตัวแปรว่ามนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนได้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง จึงเป็นความเชื่อที่ปฏิเสธแนวความคิดเกี่ยวกับชาตานิยมหรือพรหมลิขิต

<sup>2</sup>ธีระ อาชวเมธี, ปรัชญาจิตวิทยา (กรุงเทพฯ : ศีกษิตสยาม, 2521), หน้า 98-99.



แนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมผนวกเข้ากับความรู้ทางพันธุกรรมจากนักวิทยาศาสตร์ร่วมสมัยได้แก่ เซอร์ ฟรานซิส แกลตัน\* (Sir Francis Galton 1822-1911) ทำให้ อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย ให้ความสำคัญกับพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

เวลส์ได้กล่าวถึงแกลตันในเรื่องนี้เกี่ยวกับหลักการบำรุงพันธุ์ของแกลตัน และก่อนหน้านี้ก็มีความคิดเหล่านี้เช่นกัน แต่เรียกต่างกันไป จุดหมายคือเพื่อให้ได้พลเมืองที่ดีเช่นในวิธีการที่เพลโตเคยเสนอในอูโตมรัฐ

"There seems to have been a premature attempt at "stirpiculture", at what Mr. Francis Galton now call "Eugenics," in the mating of the members, and there was also a limitation offspring."

(A Modern Utopia, p. 211)

ด้วยความเชื่อเรื่องพันธุกรรมนี้เอง ทำให้ตัวละครของเวลส์มีความรู้สึกนึกคิด ความแตกต่างตามพันธุกรรมติดตัวมาด้วยแต่กำเนิด เวลส์ไม่เห็นว่าคุณเหมือนกระดาศที่ว่างเปล่า (Tabula Rasa) และจิตมาเกิดขึ้นภายหลังเพราะประสบการณ์ แต่เวลส์เห็นว่ามนุษย์มีพันธุกรรมเป็นเครื่องกำหนดความแตกต่าง แต่สิ่งแวดล้อมสำคัญกว่าพันธุกรรมเพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความแตกต่างนี้ให้เกิดความเสมอภาคกันได้

\*เซอร์ ฟรานซิส แกลตัน (Sir Francis Galton 1822-1911) นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษเป็นลูกพี่ลูกน้องกับดาร์วิน เกิดที่เมืองเบอร์มิงแฮม เป็นผู้ใช้คำว่า Eugenics (มาจากภาษากรีกว่า Eugenes เป็นวิชาที่ว่าด้วยการบำรุงพันธุ์ให้ดีขึ้น) ในค.ศ. 1885 เขากล่าวถึงการปรับปรุงคุณภาพของมนุษย์ให้ดีขึ้น ลักษณะที่ถ่ายทอดจากพ่อแม่และสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการปรับปรุงคุณภาพของพลเมือง

นวนิยายเรื่องทีเวลส์เสนอให้แสดงให้เห็นการปฏิเสธความเชื่อเรื่องจิตมนุษย์เหมือน  
 กระดาษที่วางเปล่าตามความเชื่อแบบประจักษ์นิยมของจอห์น ลอค (1632-1704) ใน อะ  
โรมเติร์น ยูโทเปีย ตัวละครของเวลส์จึงมีความรู้สึกนึกคิดติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด สังคมของเวลส์  
 จึงมีคนที่เกิดปกติ เช่นวิกลจริต หรือพวกจิตาจรหดเหี้ยมเป็นฆาตรกร เช่นเดียวกับที่มีคนดี คน  
 ฉลาด สังคมของเวลส์แบ่งคนเป็น 4 ชั้นตามลักษณะของจิตาใจ มีทั้งพวกที่ฉลาดมาก พวกที่โง่  
 เขลา พวกที่จิตาใจชั่วร้าย

อย่างไรก็ตามเวลส์ไม่ได้ลงโทษพวกคนโง่เขลาและพวกวิกลจริต ว่าเป็นความคิด  
 ของคนเหล่านี้มากไปกว่ามองว่าเป็นความล้มเหลวของสังคม เวลส์ได้พยายามแก้ไขพวกผิดปกติ  
 ทางพันธุกรรมเหล่านี้ด้วยการจำกัดไม่ให้แต่งงาน เพราะจะเป็นการแพร่เชื้อพันธุ์ที่ไม่ดี การ  
 แต่งงานตามกฎหมายกำหนดว่าคู่สมรสต้องไปยื่นความจำนงต่อจากรัฐ เพื่อดูว่าทั้งคู่มีสุขภาพดี  
 ปราศจากโรคคร้าย มีเงินรายได้พอเลี้ยงตัว มีความฉลาดเพียงพอที่จะได้รับการศึกษา อายุของคู่  
 สมรสฝ่ายหญิงอย่างน้อย 21 ปี และฝ่ายชาย 26-27 ปี เวลส์ให้เหตุผลการตั้งเงื่อนไขคู่สมรสว่า  
 เพื่อให้การกำเนิดทารกที่สมบูรณ์ และเพื่อความสุขของครอบครัว ตั้งข้อความที่อ้าง

From the point of view of a statesman, marriage  
 is the union of a man and woman in a manner  
 so intimate as to involve the probability of  
 offspring, and it is of primary importance to the  
 state, first in order to secure good births, and  
 secondly good home conditions,...

(A Modern Utopia, p. 191)

การสมรสจึงเป็นการคัดเลือกพันธุกรรมที่เหมาะสมในขั้นต้น เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาในการ  
 ำให้กำเนิดทารกที่ผิดปกติทั้งกายและใจ

ด้วยความสำคัญตามแนวความคิดเหตุวิสัยที่ว่าสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดความแตกต่างนี้เอง เวลส์จึงเสนอการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในสังคมอุดมคติ ไม่ว่าจะจากการศึกษา การเลี้ยงดู ทั้งนี้เพื่อให้ได้พลเมืองที่มีคุณภาพ

การที่เวลส์เชื่อว่าสภาวะแวดล้อมอันเป็นเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์นั้นเปลี่ยนแปลงได้ ยูโทเปียในทรรศนะของเวลส์จึงมีลักษณะเป็น "อินทรีย์รัฐ" กล่าวคือเป็นสังคมที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง มีวงจรของวิวัฒนาการ ซ้อนกันทำให้สังคมอุดมคติของเวลส์จึงแตกต่างจากสังคมอุดมคติในยุคนิยมต้น ๆ เช่น อุดมรัฐ ของเพลโต หรือ ยูโทเปีย ของมอร์ ซึ่ง เป็น "สังคมสถิต" (Static) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกต่อไป

แนวความคิดเรื่อง อุดมรัฐ และยูโทเปีย ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อเดียวกันคือเรื่องโลกของแบบ (World of Form) เพลโตเป็นผู้เสนอแนวคิดที่ว่า "ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย" โลกของแบบเป็นภาพของความงามแห่งอุดมคติที่มีอยู่ในความคิด ความงามของการสร้าง "โลกยูโทเปีย" อาจเปรียบได้กับความงามของแบบที่เป็นอุดมคติ เพลโตเชื่อในความงามสมบูรณ์หรือความงามในอุดมคติอันได้แก่แก่นภาพหรือรูปแบบของสิ่งที่งาม เป็นความงามนิรันดรอยู่ในโลกแห่งความคิดพ้นจากโลกนี้ไป ความงามในโลกนี้เป็นความงามสัมพัทธ์ที่แปรปรวนเปลี่ยนแปลงจึงไม่ใช่ความงามที่แท้จริง<sup>3</sup>

สังคมอุดมคติในสมัยก่อน เช่น ยูโทเปีย ของมอร์จึงเป็นเรื่องโลกของแบบที่เป็นอุดมคติ สังคมอุดมคติสมัยมอร์จึงเป็นสังคมที่สถิต แต่เมื่อความรู้ทางวิทยาศาสตร์แพร่หลายในหัวข้อ "กฎการวิวัฒนาการของดาร์วิน" ความสำคัญของแนวความคิดนี้ เข้ามามีอิทธิพลกับนวนิยายแนวคิดสังคมอุดมคติด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเวลส์ เวลส์มีความเชื่อว่าสังคมต้องเป็นไปตามกฎวิวัฒนาการ สังคมใดที่หยุดการพัฒนาการย่อมเป็นสังคมที่เริ่มเสื่อม รูปแบบสังคมอุดมคติของเวลส์จึงมีความแตกต่างจากสังคมอุดมคติในสมัยแรก ๆ

<sup>3</sup>อมร โรสภณวิเศษฐ่วงศ์, ปรัชญาเบื้องต้น (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527), หน้า 269.

เวลส์ได้แสดงทรรศนะใน อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย ว่าโลกยูโทเปียยังไม่ใช่สังคมที่ ดีพร้อม ยังคงต้องมีวิวัฒนาการเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย คนแต่ละรุ่นก็มีความคิดค้นถึงยูโทเปีย ในทรรศนะของตน (Each generation will have its new version of Utopia,... (A Modern Utopia, p. 370)

โลก อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย ของเวลส์จึงไม่ใช่โลกที่หยุดนิ่ง แต่ต้องเคลื่อนไหว พัฒนาการเองเป็นลำดับ ๆ ไป

But the Modern Utopia must be not static  
but kinetic, must shape not as a permanent state  
but as a hopeful stage, leading to a long ascent of  
stages.

(A Modern Utopia, p. 5)

จากข้อวิเคราะห์เหล่านี้ เราอาจสรุปได้ว่าปรัชญาเด่นที่ปรากฏในเรื่อง อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย คือปรัชญามนุษยนิยมและปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะประเด็นที่เด่นมากคือ การให้เสรีภาพในโลกยูโทเปีย สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าเวลส์สนับสนุนความคิดมนุษยนิยมและเห็น ธรรมชาติมนุษย์ในฝ่ายดี ดังนั้นแม้มนุษย์จะมีเสรีภาพมากก็ไม่คิดจะนำเสรีภาพไปใช้ในทางที่ผิด ทั้งนี้เพราะมนุษย์สามารถควบคุมจิตใจของตนเองได้ด้วยความทะนงในศักดิ์ศรีของตน ดังคำพูดที่ ปรากฏในเรื่องว่า "Pride may not be the noblest thing in the soul, but it is the best King there, for all that." (A Modern Utopia, p. 293)

เมืองนิมิต : โลกอุดมคติของนักคิดและนักวิทยาศาสตร์

"นิมิตมงคล" ได้ให้ชื่อเรียกสังคมอุดมคติของเขาว่าเป็น "โลกอุดมคติของนักคิด และนักวิทยาศาสตร์" เช่นเดียวกับ อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย ของเวลส์ เรื่อง เมืองนิมิต ของ "นิมิตมงคล" ผู้ประพันธ์ก็ได้เสนอเนื้อหาตามทรรศนะของมาสเตอร์ว็เช่นกันว่าความจำเป็น

พื้นฐานของมนุษย์จำเป็นต้องได้รับการสนองตอบ "เพราะเมื่อมนุษย์คนไหนปลอดภยันในเรื่องอาหาร และเรื่องหลังคาคุ้มหัวจากแดดกับฝนแล้ว ปัญหาอื่นก็นับว่าไม่รุนแรงนัก" (เมืองนิมิตร, หน้า 145)

เมื่อเล็งเห็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานแล้ว สังคมอุดมคติของ "นิมิตรมงคล" จึงเป็นรัฐสวัสดิการคือให้ความคุ้มครองความจำเป็นพื้นฐานว่าทุกคนจะมีกินมีใช้ด้วยการหางานให้ทำ ไม่มีคนต้องว่างงาน และเพื่อให้มนุษย์ได้ตอบสนองความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นคนมีค่าเท่าเทียมผู้อื่น มนุษย์ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างไม่น้อยหน้ากัน แม้แต่ผู้ที่เป็นกรรมกรก็ต้องได้รับการศึกษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ดังตัวอย่าง "กรรมกรที่ถึงพร้อมด้วยการศึกษาเช่นนี้แหละจึงควรได้รับความนับถือให้ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย" (เมืองนิมิตร, หน้า 225)

"นิมิตรมงคล" มองปัญหาพื้นฐานของมนุษย์เช่นเดียวกับที่เวลส์ตระหนักถึง และจุดสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถหาเงินเพื่อใช้จ่ายเรื่องที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า ก็มาจากการหางาน การทำงานจึงเป็นขั้นตอนสำคัญให้มนุษย์ได้ทำประโยชน์ขณะเดียวกันก็ได้สิ่งตอบแทนมาอย่างสมศักดิ์ศรีความรู้ก็เป็นอีกประเด็นที่ช่วยสร้างศักดิ์ศรีให้คนเสมอภาคกัน "นิมิตรมงคล" จึงกำหนดให้สังคมอุดมคติของเขาวางรากฐานการศึกษาเพื่อสมาชิกทุกคนในสังคม จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญด้านการศึกษาด้วยเช่นกัน

นอกจากจะเสนอความคิดสอดคล้องกับเวลส์ในเรื่อง ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์แล้ว "นิมิตรมงคล" ยังบัญญัติเนื้อหาของโรคชะตาเช่นเดียวกับเวลส์อีกด้วย "นิมิตรมงคล" ได้ให้ "รุ่ง" กล่าวทำความเข้าใจเรื่อง "บาบตั้งเดิม" เมื่อรุ่งบอกลบสมส่วนซึ่งโทษตนเองว่าเป็นคนบาบ รุ่งจึงกล่าวว่า "เราทุกคนมีบาบติดตัวมาตั้งแต่เกิด" (เมืองนิมิตร, หน้า 57.)

การอ้างถึงบาบตั้งเดิมเป็นเพียงคำพูดอย่างผิวเผิน "นิมิตรมงคล" ไม่ได้เชื่ออย่างจริงจัง ตัวอย่างหลายตอนในนวนิยายแสดงทรรศนะที่ผู้ประพันธ์ปฏิเสธความเชื่อเรื่องโรคชะตาและบาบตั้งเดิม

"นิมิตรมงคล" ไปได้ยังความคิดเรื่องชาตานิยมด้วย เช่นกันเคยผ่านการวิพากษ์  
วิจารณ์ของรุ่ง ดังที่ว่า

จากละครดึกกรีกและอินเดียรุ่งรู้ว่าในโบราณกาลครั้งนั้น มนุษย์ถือว่า  
โชคชะตาของมนุษย์ได้ถูกจารึกไว้ล่วงหน้าแล้ว กษัตริย์ได้เป็นกษัตริย์ขึ้นก็  
เพราะถูกเจาะจงให้เกิดมาเป็นกษัตริย์ เราพูดกันทุกวันนี้ว่า "จะแข่ง  
เรือก็แข่งเถิดเพื่อนเอ๋ย แต่วาสนาอย่าแข่งกับเขาเลย" คิดพจน์นี้คน  
รุ่นหนุ่มในรุ่งโดยทั่วไปร้องทำท่ายว่า "การแข่งขันที่มหัศจรรย์ที่สุดก็คือ  
แข่งวาสนา ซึ่งเราทั้งหลายกำลังปฏิบัติอยู่เดี๋ยวนี้ละซี!" บทพาดู  
ของความคิดกระแสนี้ก็คือรุสรา ซึ่งถือว่ามนุษย์มิได้ถูกเจาะจงให้เกิด  
เป็นกษัตริย์หรือเป็นยาจก...แต่นักวิทยาศาสตร์ปัจจุบันได้เสนอความจริง  
หลายประการซึ่งแสดงว่า วาตะแห่งประวัติศาสตร์ของรุสราไม่เป็น  
ความจริง และเรื่องโชคชะตาที่จารึกไว้ล่วงหน้าก็ไม่จริง เช่นเดียวกัน  
ศาสตราจารย์แห่งวิชาว่าด้วยการสืบชาติพันธุ์เสนอความจริงว่ามนุษย์ต่างกัน  
ศาสตราจารย์จิตวิทยายืนยันว่าอนาคตกลางใจเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการ  
ตรงข้ามกับความเชื่อในเรื่องพรหมลิขิต...

(เมืองนิมิตร, หน้า 17-18)

"นิมิตรมงคล" มีความเชื่อพื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์จึงไม่เชื่อว่าจะมีพรหมลิขิตหรือ  
โชคชะตาที่กำหนดชีวิตมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ด้วยความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นผู้กำหนดชีวิตมิใช่พระเจ้า  
หรือโชคชะตา ในเรื่อง เมืองนิมิตร รัฐจึงทำหน้าที่วางแผนชีวิตให้คนในรัฐ โดยมีปีเฮ  
วีเอริสต์เป็นผู้ดูแล

เป็นหน้าที่ของปีเฮวีเอริสต์ที่จะจัดการอบรมสร้างนิสัยของทารก โดยคำนึง  
ความสามารถประจำตัวทารกเองฝ่ายหนึ่ง กับความต้องการของรัฐบาลในทาง  
เศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่ง ถ้าสยามต้องการชาวส่วนมาก ทารกไทยจะต้องอบรม

สร้างนิสัยให้เป็นชาวนาเป็นส่วนมาก ด้วยวิธีดังกล่าวนี้ รัฐสามารถจัดหางาน  
ที่เหมาะสมแก่ทุกคนได้

(เมืองนิมิตร, หน้า 222-223)

การปฏิเสธเรื่องโชคชะตาและบาปดั้งเดิมรวมไปถึงการปฏิเสธอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์  
ด้วย ตัวอย่างเช่น ในเรื่อง เมืองนิมิตร "นิมิตรมงคล" ไม่เชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์  
ของพระเจ้าเช่นกัน เช่นเมื่อสมส่วนคนรักของซุงกำลังจะตาย เธออ้างความเสียใจและบอกที่เป็น  
โรคร้ายนั้นเพราะคิดคำสาบานที่ให้ไว้ต่อหน้า "พระแก้วมรกต"

ผู้เขียนได้ให้ซุงคัดค้านความเชื่อนี้

ซุงนี้กานาจ "แม้แต่สตรีเช่นนี้ ผู้ได้รับการศึกษามาอย่างดีตาม

กาลสมัย ก็ยังมีความเชื่อในอิทธิพลหลังของพระพุทธรูป

(เมืองนิมิตร, หน้า 54)

"นิมิตรมงคล" จึงมีความเชื่อในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ที่เป็นเจ้าของชีวิตตน  
เอง อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก "นิมิตรมงคล" เป็นผู้สนใจศึกษาวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ จึงเห็นว่า  
มนุษย์ไม่ได้มี เสรีภาพหรือเป็นเจ้าของชีวิต กำหนดชีวิตตนเองได้ทั้งหมด แต่สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัย  
สำคัญในการผันแปรชีวิตมนุษย์ได้ส่วนหนึ่งด้วย

ถึงแม้ว่าในชีวิตจริง "นิมิตรมงคล" จะถูกคุกคามโดยอำนาจเผด็จการ ถูกคุมขัง ถูก  
ห้ามเผยแพร่ความคิดเห็น เสรีภาพส่วนตัวถูกลิดรอนทั้งทางร่างกายและทางปัญญา และถึงแม้ว่า  
"นิมิตรมงคล" จะสร้าง "ซุง" เพื่อเป็นภาพสะท้อนชีวิตของตน ให้เป็นตัวละครที่เรียกร้องเสรี  
ภาพ แต่ในสังคมตามอุดมคติของซุง ยามซุงวาดหวังนโยบายการปกครอง กลับปรากฏว่า ซุงจำกัด  
เสรีภาพของสมาชิกในสังคมเสียเอง ด้วยการให้รัฐเป็นผู้เลี้ยงดูบรมสมาชิกให้เป็นไปตามเป้า  
หมายที่รัฐวางไว้ แม้แต่หน้าที่การงานของมนุษย์ในสังคมตามทฤษฎีของ "นิมิตรมงคล" ก็ไม่มี  
สิทธิเลือก นิมิตรมงคลมอบหน้าที่ให้นักจิตวิทยาเป็นผู้แบ่งคนตามระดับจิตใจ แล้วกำหนดงานให้

เหมาะสมตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล เมื่อมนุษย์แตกต่างกัน มนุษย์จึงไม่ควรมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์เท่าเทียมกัน แต่ทั้งนี้ใช้เป็นเรื่องของการกดขี่แต่เป็นเรื่องของ "ความเป็นธรรมชาติ"

"นิมิตรมงคล" อ้างถึงปรัชญาประจักษ์นิยมของจอห์น ลอค (1632-1704) ซึ่งถือว่าจิตเมื่อกาเนิดเปรียบเหมือนกระดาษที่ว่างเปล่า การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ "นิมิตรมงคล" ไม่เชื่อว่าจิตของมนุษย์จะว่างเปล่าจริง ๆ เพราะยังมีความแตกต่างของพันธุกรรมด้วย ดังตัวอย่างที่รัฐฯ ได้สนทนากับวีรพันธุ์ว่า

"จิตของทารกเมื่อแรกเกิดเป็นประดุกฝืนผ้าขาว แต่เนื่องด้วยพันธุกรรม  
ผ้าขาวของทารกแต่ละคน จึงต่างกันด้วยขนาดและเนื้อผ้า"

(เมืองนิมิตร, หน้า 224)

พันธุกรรมจึงมีความสำคัญในการกำหนดความแตกต่าง

... เพราะทารกแม้ที่เกิดใหม่ก็ย่อมมีรูปร่างต่างกันและอาจวัด

ความต่างกันนั้นได้ กายต่างกันจิตใจก็ต่างกันด้วย เพราะกายกับใจเป็นสองด้านของชีวิต แต่ปัญหาที่เผชิญหน้าเราในปัจจุบันนี้ มีว่า เมื่อเรารู้ว่ามนุษย์เกิดมาไม่เท่ากัน ท้าให้เราจึงไม่แบ่งชั้นวรรณะตามความสูงต่ำทางกายหรือทางใจ?

(เมืองนิมิตร, หน้า 212)

"นิมิตรมงคล" มีความเห็นเช่นเดียวกับเวลส์ว่ามนุษย์มีความแตกต่างกันตั้งแต่กำเนิด ทว่าไม่โทษความผิดของผู้ที่เกิดมา แต่ความสำคัญอยู่ที่ว่ารัฐจะดำเนินการอย่างไรให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย หนทางหนึ่งซึ่ง "นิมิตรมงคล" เสนอไว้ในเรื่อง เมืองนิมิตร คือแบ่งชนชั้นตามระดับจิตใจ และหางานที่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละบุคคล

แม้พันธุกรรมจะเป็นสิ่งสำคัญก็ตามที แต่สิ่งที่สำคัญกว่าคืออานุภาพของสิ่งแวดล้อม

สำหรับ "นิมิตรมงคล" ได้แสดงความเชื่อในปรัชญาเหตุวิสัยว่าสิ่งแวดล้อมเป็นแรงผลักดันที่สำคัญและมีผลเสียยิ่งกว่าพันธุกรรมเสียด้วยซ้ำ ดังตัวอย่าง



สิ่งที่สืบมาจากบุพชนก็คือ ลักษณะและคุณภาพของอวัยวะร่างกาย  
 ปลากัดที่มีท่อนหางใหญ่ ๖ ก้นที่มีเดี่ยวแหลม มีหางที่มีรูปร่างเพรียว  
 ลม เหล่านี้จึงถูกผสมพันธุ์ไว้ แต่ลูกของมันซึ่งร่างกายคล้ายพ่อ อาจมีนิสัย  
 ตรงกันข้ามกับพ่อ ถ้าหากอยู่ในความแวดล้อมตรงกันข้าม มนุษย์ก็เช่น  
 เดียวกัน ส่งบุตรฝาแฝดคนพี่ไปเมืองจีน ส่งคนน้องไปอินเดีย พอครบ  
 ยี่สิบปีแล้วกลับมาพบกัน เขาจะรู้สึกว่ามีอีกคนหนึ่งเป็นคนต่างชาติดกับเขา

(เมืองนิมิตร, หน้า 133)

"นิมิตรมงคล" ได้ยกตัวอย่างพฤติกรรมตัวละครสองพ่อลูกเปรียบเทียบกัน คือ เจ้า  
 คุณมหาเทวาฯ ผู้เป็นบิดาวีรพันธุ์ ท่านเจ้าคุณเป็นข้าราชการที่เติบโตมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่ง  
 ธรรมเนียมนิยมเอนเอียงไปข้างความนุ่มนวล สุภาพตามลักษณะผู้ดี ขณะที่วีรพันธุ์ผู้เป็นบุตรเติบโต  
 ในยุคสมัยของการปฏิวัติจึงมีความนิยมในการแข่งขัน นิยมความเด่นความดัง "นิมิตรมงคล" จึง  
 อาศัยตัวละครทั้งสองตัวนี้ชี้ให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญ ยิ่งเสียดว่าพันธุกรรม

เมื่อรู้จะต้องไปเป็นเสมียนห้างของชายชาวอินเดียหลังพ้นโทษแทนที่จะได้รับราชการตำแหน่ง  
 เดิม ท่านเจ้าคุณได้นำคำสอนทางศาสนามาลอบบจรู้งให้คิดว่าอาชีพที่ชอบธรรมดีเท่ากัน  
 หหมด เพราะความสุขที่แท้จริงคือการบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการทำงาน แต่วีรพันธุ์เป็นคนหนุ่มที่  
 เติบโตในยุคของการแข่งขันแสวงหาอำนาจ ทักษะคิดของวีรพันธุ์จึงมีความว่างงานใดที่ไม่ขีดหน้า  
 ขูตาเป็นงานต่ำ แม้แต่เรื่องรสนิยมความชอบของพ่อและลูกก็ต่างกัน เช่น ท่านเจ้าคุณจะมีรสนิยม  
 ไปในทางนุ่มนวลตามความคุ้นเคยในช่วงที่ท่านเติบโต ท่านจึงชอบนั่งรถม้าหรือแจวเรือมากกว่า  
 รถยนต์ ชอบฟังดนตรีหรือนั่งชมธรรมชาติมากกว่าฟังเสียงเอะอะของเครื่องจักร ส่วนวีรพันธุ์  
 เติบโตในยุคของการแข่งขันจึงชอบความยิ่งใหญ่ ชัยชนะ เช่น การทำงานต้องเป็นงานที่มีเกียรติ  
 เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ "นิมิตรมงคล" จึงใช้ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเป็นหลักในการบริหารสังคมยุค  
 ใหม่ เช่น ในเรื่องทีกล่าวถึงนักจิตวิทยาฝ่ายพฤติกรรม อาทิเช่น ปาพลอฟ ผู้วางทฤษฎีเงื่อนไข

แบบคลาสสิก และวัดสันผู้น่าฝ่ายพฤติกรรมนิยม<sup>4</sup> นักจิตวิทยาทั้งคู่เป็นนักจิตวิทยาฝ่ายพฤติกรรมนิยมที่เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางร่างกาย "นิมิตรมงคล" ให้ความสำคัญกับนักจิตวิทยาฝ่ายพฤติกรรมถึงขนาดมอบอำนาจการเลี้ยงดูทารกให้เป็นหน้าที่ของนักจิตวิทยาซึ่งเรียกว่า "ปีเฮพิเออริสต์"

ดังที่รุ่งได้คุยกับวีรพันธุ์ถึงหลักการอบรมเลี้ยงดูทารกในสังคมอุดมคติของเขาว่ามอบหมายหน้าที่ให้

"ผู้จะตัดสินใจได้" รุ่งตอบ "ก็คือพวกปีเฮพิเออริสต์

ซึ่งจะได้รับมอบจากรัฐให้เป็นผู้ฝึกฝนอบรมทารกของชาติ"

"ปีเฮพิเออริสต์ คือพวกไหน?"

"คือพวกนักจิตวิทยาสมัยใหม่พวกหนึ่งที่เป็นสานุศิษย์ของ ดร. วัดสัน

พวกนี้วางหลักเกณฑ์การอบรมทารกไว้ละเอียดโดยอาศัยผลการทดลองทางวิทยาศาสตร์..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 221)

"นิมิตรมงคล" นำปรัชญาฝ่ายพฤติกรรมนิยมมาแจจแจงอย่างละเอียดเพื่อเป็นขั้นตอนในการสร้างสังคม ตั้งแต่ทำให้นักจิตวิทยาเป็นผู้จําแนกบุคคลตามความถนัด และใช้หลักจิตวิทยาในการอบรมคนเพื่อให้ตอบสนองความต้องการใช้แรงงานแต่ละประเภทของรัฐ นักจิตวิทยายังมีหน้าที่เป็นเหมือนผู้กุมอำนาจสูงสุดในรัฐเพราะมีหน้าที่จําแนกและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตามความเหมาะสมในสังคม

การอ้างถึงทฤษฎีทางจิตวิทยาก็ดี ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมก็ดี แสดงว่าผู้เขียน"เมืองนิมิตร" เป็นผู้สนางานศาสตร์แขนงใหม่ ๆ และพยายามนำความรู้ที่ตนมีนั้นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์คือความผาสุกของสมาชิกในสังคม ทฤษฎีทั้งสองที่อ้างถึงนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่แสดงถึงโลกทัศน์ที่ทันสมัยของ "นิมิตรมงคล" แม้จะอยู่ห่างจากโลกตะวันตกซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้เหล่านั้น

<sup>4</sup>เรื่องเดียวกัน, หน้า 220.

นิมิตรมงคล" ก็ไม่เพียงสนใจจะเรียนรู้ แต่ยังนำแนวคิดนั้น มาพิจารณาไตร่ตรองเพื่อใช้เป็นข้ออธิบายโต้แย้งหรือสนับสนุนความคิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นความคิดดั้งเดิม เช่น สวรรค์ นรก

เมื่อรุ่งได้สนทนาเรื่อง "ปรัชญาของนรกสวรรค์"

"พี่ไม่เชื่อหรือคะว่า มีนรกจริง ๆ"

"พี่ยังไม่พบหลักฐานว่ามันอยู่ที่ไหน"

สมส่วนซึ่งที่อกของเธอ "มันอยู่ในหัวใจของน้อง"

"มันอยู่ในหัวใจของน้อง หรือมันอยู่ในสมอง ถ้าหากมันเป็นของจริง

มันต้องมีตัวตน ซึ่งอาศัยเนื้อที่และเวลาในโลกลงแห่ง Space - time Dimension

และมันต้องขึ้นอยู่กับกฎแห่งความเกิดความตาย

ถ้าหากอาศัยสังขารเราเป็นที่เกิด ครั้นเราตายมันจะ

ยังอยู่ได้อย่างไร เชื่อพี่เถอะ นรกที่พี่รู้จักอย่างแน่ใจ

ก็คือ ลูกตะรางที่พี่ได้ไปผ่านมานั้นแหละ"

(เมืองนิมิตร, หน้า 57-58)

คำอธิบายของรุ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้เกี่ยวกับปรัชญากาลาวาศ\* ซึ่งเป็นความรู้ใหม่ ของนักวิทยาศาสตร์หลังยุคไอแซค นิวตันได้ค้นพบทฤษฎีดังกล่าว "นิมิตรมงคล" ได้นำความรู้เรื่อง Space-time Dimension ซึ่งเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาอธิบายสถานที่ที่อาจมีอยู่จริงหรือไม่ก็ตามแต่มนุษย์ไม่อาจเห็นได้ เช่นเดียวกับเวลส์ได้ใช้เรื่อง Space-time อธิบายฉากที่เกิด ของโลกยูโทเปีย การใช้ปรัชญาดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ทั้ง 2 ท่านได้รับอิทธิพล ความคิดจากทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ด้วย

การอธิบายว่ารัฐเป็นเหมือนสิ่งที่มีชีวิต แต่ละส่วนเปรียบเสมือนอวัยวะต่าง ๆ ที่ ประกอบกันขึ้นเป็นอินทรีย์รัฐจึงมีวงจรของการวิวัฒนาการคล้ายสิ่งมีชีวิต อุปสรรคขัดขวางการ เจริญเติบโตจึงมีอยู่บ้าง เช่นเดียวกับความเจ็บป่วยของร่างกาย การเปรียบรัฐกับอินทรีย์ก็เพื่อ

\* ทฤษฎีกาลาวาศ (Space-time) หรือมิติที่ 4 ได้มาจากทฤษฎีสัมพัทธภาพของอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein ค.ศ.1879-1954) ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเวลา สสารและอวกาศมีความสัมพันธ์กันในช่วงเวลาของอวกาศย่อมมีสสารและเวลาแฝงอยู่ แต่เมื่ออยู่ กันคนละห้วงอวกาศ เราอาจไม่เห็นเวลาและสสารของห้วงอวกาศนั้น

แสดงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หากมีการเปลี่ยนแปลงในหน่วยหนึ่ง หรือในองค์การหนึ่ง ย่อมกระทบกระเทือนถึงหน่วยส่วนอื่น ๆ ด้วย ปรัชญานี้เป็นปรัชญาที่สำคัญของ สเปนเซอร์เปรียบเทียบชีวิตในสังคมกับอินทรี ซึ่งกล่าวว่าระบบสังคมเหมือนระบบชีววิทยาซึ่งเป็นอินทรีที่ยิ่งใหญ่กว่า<sup>5</sup> และ "นิมิตรมงคล" ได้นำปรัชญานี้มาใช้โดยตรงในบทที่ชื่อว่า "การปกครองของสยายอนาคต" ว่า

...ยังไม่มี การปกครองในประเทศใดน่าพอใจ ถ้า  
 หากรัฐบาลใดได้ตั้งขึ้นมาโดยประชาชนและเพื่อประชาชนจริงแล้ว  
 รัฐบาลเช่นนั้นย่อมจะไม่กดขี่ข่มเหงราษฎรแม้แต่  
 คนเดียว และทั้งไม่ทอดทิ้งราษฎรที่ประสบภัย  
 ใดๆไม่ให้การช่วยเหลือแม้แต่คนเดียว... รัฐบาล  
 ขององคาพยพแห่งจูลินทรี เป็นรัฐบาลที่น่าถือเป็น  
 ตัวอย่างอันน่าประจักษ์สำหรับบ้านองคาพยพของ  
 มนุษย์ รัฐบาลของมนุษย์ เคยยิงเป้าพลเมืองของตน  
 แต่มันสมองของมนุษย์ไม่เคยสังหารจูลินทรีใน  
 ร่างกายของตนเลย ถ้าหากจูลินทรีแม้แต่ตัวเดียว  
 ต้องประสบภัย มันสมองก็จะจัดการส่งอวัยวะอื่นให้ช่วยเหลือ  
 ...มนุษย์จะมีความสุขได้ก็ด้วยรัฐบาลที่ดี อย่างเดียวกับ  
 รัฐบาลขององคาพยพแห่งจูลินทรี

(เมืองนิมิตร, หน้า 228)

"นิมิตรมงคล" เปรียบรัฐกับจูลินทรี ซึ่งหมายถึงสิ่งมีชีวิตคืออินทรีนั่นเองแสดงว่า  
 "นิมิตรมงคล" รับอิทธิพลมาจากสเปนเซอร์ในการตีความระบบชีววิทยาให้เข้ากับรัฐ

<sup>5</sup>เรื่องเดียวกัน, หน้า 186

"นิมิตรมงคล" เป็นทหาร ความรู้ใหม่ ๆ ที่เขานำมาประยุกต์ใช้เป็นความรู้ขั้นทุติยภูมิ มิได้ศึกษาจากอาจารย์ด้านนั้น ๆ โดยตรงอย่างเวลส์ มิได้เป็นผู้ค้นพบทดลองทฤษฎีอย่างสกินเนอร์ "นิมิตรมงคล" ได้รับความรู้จากตำราโบราณ จากการค้นคว้าด้วยความสนใจ แต่ "นิมิตรมงคล" มีวิชาชีพที่ติดกับความรู้ใหม่ หรือยอมรับความคิดของปราชญ์ตะวันตก โดยขาดการวิเคราะห์ งานของ "นิมิตรมงคล" แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ความรู้ที่เขาได้รับมานั้น เขาจะไตร่ตรองเป็น อย่างดี และไม่จำเป็นต้องยอมรับหรือเห็นด้วยเสมอไป เป็นต้นว่าเมื่อ "นิมิตรมงคล" พูดยถึงความสำคัญของเงินในระบบเศรษฐกิจใหม่ ที่มีค่าเป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยน "นิมิตรมงคล" กล่าวไว้ใน งานของตนว่า

รู้ยังไม่เลื่อมใสลัทธิเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์คสที่จะ เลิกล้มกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ส่วนตัว ถึงแม้เขาจะเห็นพ้องด้วยตามที่เลนินประกาศว่า เงินคือเสนียดแห่ง อาณาจักร แต่เงินอาจเปลี่ยนความหมายไปได้ภายใต้ระบบเศรษฐกิจใหม่...

(เมืองนิมิตร, หน้า 181)

ในความหมายเดิม เงินถูกสะสมกักตุนเพื่อแสดงฐานะจึงเป็นเหตุให้เกิดการกอบกอบ การค้ากำไร และพลอยทำให้เป็นเครื่องหมายของวัตถุนิยมชนิดหนึ่งไป "นิมิตรมงคล" เห็นพ้อง กับเวลส์โดยไม่ถือว่าการไร้เงินเป็นเรื่องของวัตถุนิยมมากไปกว่าการไร้เงินตามหน้าที่แลกเปลี่ยน สินค้าตามที่ผู้ประดิษฐ์ขึ้นมา

จากข้อวิเคราะห์เหล่านี้ เราอาจสรุปได้ว่าปรัชญาเด่นที่ปรากฏในเรื่อง เมืองนิมิตร คือปรัชญามนุษยนิยม และวิทยาศาสตร์สมัยใหม่แต่ที่เด่นชัดมากที่สุดคือ ปรัชญาทางจิตวิทยาฝ่าย พฤติกรรมนิยม โดยเฉพาะการสร้างโลกใหม่ด้วย "การปฏิวัติทางสังคม" ของ "นิมิตรมงคล" คือการนำความรู้ทางจิตวิทยามาเป็นหลักการในการแบ่งประเภทคน และชนิดของงาน

**วอลเต็น ฑู : สังคมอุดมคติของนักจิตวิทยา**

วอลเต็น ฑู สมควรจะได้รับสมญานามว่าเป็นสังคมอุดมคติของนักจิตวิทยา ทั้งนี้เพราะ สกินเนอร์เป็นนักจิตวิทยาคนสำคัญในศตวรรษที่ 20 วอลเต็น ฑู เป็นสังคมอุดมคติซึ่งใช้จิตวิทยา

เป็นแก่นหลักสำคัญ อย่างไรก็ตามถ้าวิเคราะห์วอลเดิน ๗ แล้วจะพบว่าสกินเนอร์ได้เสนอแนวคิดสาขาอื่นในการสร้างสังคมอุดมคตินี้ด้วย แนวคิดดังกล่าว ได้แก่ มนุษยนิยม และวิทยาศาสตร์ สกินเนอร์มีพื้นฐานความเชื่อถือเกี่ยวกับปรัชญามนุษยนิยมและมีความคิดเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการของมนุษย์เพื่อเป็นช่องทางให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ สมาชิกสังคมนวอลเดิน ๗ ไม่ต้องกังวลเรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย เพราะเป็นสวัสดิการของสังคมที่จะให้กับทุกคนอยู่แล้ว ความต้องการการตอบสนองในเรื่องเพศก็เช่นเดียวกับใน อะ โมเดิร์น ยูโทเปีย ได้แก่ มีหน่วยงานที่บริหารจัดการเรื่องการแต่งงาน คู่สมรสจะไม่ต้องกังวลเรื่องเศรษฐกิจ ตัวอย่างในเรื่องคือ สตีฟและแมรีตกลงที่จะเข้าเป็นสมาชิกวอลเดิน ๗ เพราะถ้าอยู่นอกสังคมนี้อาจแต่งงานกันไม่ได้เนื่องจากฐานะของสตีฟยังไม่ดีพอที่จะเลี้ยงครอบครัวแล้ววอลเดิน ๗ จัดหางานให้ทุกคนทานและให้สวัสดิการแก่ทุกคนเท่ากัน สตีฟและแมรีจึงได้แต่งงานกันสมความปรารถนา ดังที่เพอร์เซอร์ได้กล่าวถึงการตัดปัญหาเรื่องเศรษฐกิจไม่ให้เป็นอุปสรรคการแต่งงาน

and they are often plainly impossible from an economic point of view. I need scarcely point out, however, that there's no economic obstacle to marriage at any age in Walden Two.

(Walden Two, p. 131)

สมาชิกวอลเดิน ๗ จะรู้สึกปลอดภัยในสวัสดิภาพของตน รัฐเป็นผู้ให้สวัสดิการการเลี้ยงดูบุตร สมาชิกทุกคนเป็นผู้มีเกียรติเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็น "Planners" คือ ผู้บริหารวอลเดิน ๗ หรือคนเช็ดกระจก ไม่มีค่ายกขังอาชีพใดอาชีพหนึ่งให้ผิดแพกว่าผู้อื่น เช่น นายแพทย์จะเรียกชื่อธรรมดาเช่นกันไม่ต้องมีคำว่านายแพทย์นำหน้า

สกินเนอร์มีความเห็นสอดคล้องกับเวลส์และ "นิมิตรมงคล" ว่าเมื่อมนุษย์ไม่ต้องกังวลเรื่องปัจจัยพื้นฐานแล้ว เขาไม่จำเป็นต้องวิตกกังวล สมองและจิตใจย่อมปลอดโปร่ง และพร้อม

ที่จะหากิจกรรมต่าง ๆ ทำด้วยความเต็มใจ การพัฒนาสติปัญญา อาทิ เล่นกีฬา ทำงานอดิเรก  
ทำงานศิลปะและงานฝีมือ และที่สำคัญคือให้ความสำคัญในการทดลองค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์อัน  
เป็นหนทางพัฒนามนุษย์ ดังเช่นที่เพอร์เซอร์ได้กล่าวในเรื่อง "Good Life" ไว้ว่า

"The good life also means a chance to exercise talents and abilities. And we have let it be so. We have time for sports, hobbies, arts and crafts, and most important of all, the expression of that interest in the world which is science in the deepest sense."

(Walden Two, p. 130)

กล่าวคือนักเขียนทั้ง 3 ท่าน มองมนุษย์ในแง่ดี เขาเล็งเห็นว่าที่มนุษย์กอบกอบ  
เบียดเบียนกันก็เพราะกลัวความขาดแคลน สังคมอุดมคติทั้ง 3 เรื่อง จึงให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่  
จะสร้างหลักประกันว่ามนุษย์จะมีสวัสดิภาพในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งยังสร้างศักดิ์ศรีให้มนุษย์  
เสมอภาคกันด้วยการทำงานตามหน้าที่ที่ตนถนัดและมีการศึกษาอย่างเสมอหน้ากัน เมื่อขจัด  
ความหวาดกลัวและสนองความจำเป็นให้มนุษย์ได้ครบถ้วน นักเขียนทั้ง 3 ท่าน มีความเชื่อ  
ว่าธรรมชาติมนุษย์มีความไพเราะดี มนุษย์จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ด้วยการสร้างสรรค์งาน  
ศิลปะ พัฒนาความรู้ นวนิยายทั้ง 3 เรื่อง ไม่ได้แสดงความคิดในแง่ร้ายว่าถ้ามี  
เวลาว่างมนุษย์จะเกียจคร้าน ทั้งนี้เพราะผู้ประพันธ์เชื่อมั่นในความดีโดยธรรมชาติของมนุษย์

สกินเนอร์ไม่ได้แสดงความเชื่อเกี่ยวกับโรชชะตา หรือบาปของมนุษย์ในเรื่อง วอล  
เติน ๗ แม้จะมีการกล่าวถึง "Original sin" แต่สกินเนอร์ไม่ได้หมายถึงบาปที่กำหนด  
โรชชะตามนุษย์แบบคริสตศาสนา สกินเนอร์เรียกความขัดแย้งของมนุษย์และการทำสงครามว่า  
เป็น "Original sin" ซึ่งหมายถึงความเลวร้ายที่บ่อนทำลายมนุษยชาติ สกินเนอร์ไม่ถือว่า  
มนุษยชาติต้องยอมจำนนกับความเลวร้าย แต่ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียใหม่ มนุษย์  
สามารถสร้างสังคมอุดมคติได้ด้วยมือตนเอง

ในส่วนของการกล่าวถึงพระเจ้า พระเจ้าตามความหมายที่สกินเนอร์เสนอนวนิยายเรื่องนี้ว่าพระเจ้าที่สามารถลิดีชีวิตคนได้ การเปรียบเทียบโดยใช้นานทางคริสตศาสนาเป็นการเพ้อเจ้อ (Allusion) แต่เพอร์เซอร์ไม่ได้อ้างในตนเองเชื่อในปาฏิหาริย์ของพระเจ้า เช่น ในเรื่อง วอลเดิน ทู นั้น บุร์ริสบรรยายภาพของเพอร์เซอร์เมื่อมองดูอาณาจักรวอลเดิน ทูของเขา แล้วเปรียบเทียบท่าทางของเพอร์เซอร์ เหมือนพระเยซูยามถูกตรึงไม้กางเขน ทำให้บุร์ริสรู้สึกว่เพอร์เซอร์กำลังเลียนแบบพระเจ้า

He was lying flat on his back, his arms stretched out at full length. His legs were straight but his ankle were lightly crossed. He allowed his head to fall limply to one side, and I reflected that his beard made him look a little like Christ. Then-with a shock, I saw that he had assumed the position of crucifixion.

(Walden Two, p. 295)

เพอร์เซอร์ปฏิเสธว่เขาไม่ได้ทำแบบพระเจ้าที่มนุษย์กระทำผิดพลาดพระองค์ก็ลงทัณฑ์โดยการส่งสิ่งมาทำลายล้างโลก และไม่เคยรู้สึกเสียใจกับความผิดพลาดของมนุษย์อย่างว่พระเจ้าต้องเสียใจเพราะมนุษย์ซึ่งเป็นเหมือนเชื้อสายของพระองค์ทำให้พระองค์ผิดหวัง ส่วนเพอร์เซอร์ไม่เคยผิดหวัง เพราะ "วอลเดิน ทู" ของเขา

ตัวอย่างเมื่อเพอร์เซอร์ และบุร์ริสได้สนทนากันถึงเรื่องสร้างสังคมวอลเดิน ทู และวางหลักการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์เสียใหม่ บุร์ริสได้พูดล้อเลียนว่เพอร์เซอร์ทำตัวเป็นพระเจ้า เพอร์เซอร์ได้ยอมรับว่เขาไม่ได้ทำอะไรมากน้อยไปกว่าว่พระเจ้าเคยทำในการสร้างโลกและมนุษย์ตั้งในบทสนทนา



"...What kind of world can we build - those of us who understand the science of behavior?"

"Then Castle was right. You're a dictator, after all."

"No more than God. Or rather less so. Generally, I've let things alone. I've never stepped in to wipe out the evil works of men with a great flood..."

(Walden Two, p. 297)



เพรเซอร์อ้างว่าเขาไม่ได้ทำเท่าพระเจ้าคือสร้างโลกเมื่อโลกมนุษย์ที่เป็นผลงานของพระเจ้าเกิดความชั่วร้าย ตรงกันข้ามเพรเซอร์จะปล่อยให้สังคมที่เขาสร้างดำเนินต่อไปเท่ากับว่าเพรเซอร์ไม่ได้เชื่ออำนาจของพระเจ้ามามากไปกว่าอำนาจที่มนุษย์ จะสร้างสังคมเพื่อตนเอง

นวนิยายทั้ง 3 เรื่องได้แสดงความเชื่อมั่นในอำนาจของมนุษย์อย่างชัดเจนด้วยการปฏิเสธชะตากรรมนิยม หรืออำนาจแห่งพระเจ้าในการบันดาลโชคชะตาของมนุษย์ สังคมอุดมคติของนวนิยายทั้ง 3 เรื่องจึงเป็นเหมือนผลงานที่พิสูจน์ว่ามนุษย์มีแนวความคิดในการจัดระบบสังคมด้วยศักยภาพของมนุษย์เอง และไม่ยอมปล่อยให้ชีวิตไปตามยถากรรม เช่นเดียวกับ "นิมิตมงคล" พล: เกลี่ มีแนวคิดที่มนุษย์มีความยิ่งใหญ่และไม่อยู่ในอาณัติของโชคชะตาที่สกินเนอร์มองเสรีภาพในฐานะนักจิตวิทยาที่เชื่อว่าความรู้สึกว่ามีเสรีภาพเป็นความเข้าใจผิด เพราะไม่มีใครในโลกที่มีเสรีภาพ ที่มนุษย์เข้าใจผิดคิดว่ามีอิสระเสรีนั้นเพราะไม่เข้าใจสาเหตุที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของตนเอง ไม่มีสิ่งใดที่ปฏิเสธแรงผลักดันของสิ่งแวดล้อมได้ ทุกสิ่งย่อมเดินไปตามกฎธรรมชาติ คือการถูกกำหนดโดยสิ่งอื่น ได้แก่ สังคมบ้าง องค์กรทางศาสนาบ้าง ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีทั้งจิตสำนึก จิตใต้สำนึก จิตไร้สำนึก การกระทำของมนุษย์จะออกมาจากส่วนหนึ่งคือ จิตใต้สำนึก ไร้ยั้งมนุษย์ไม่รู้ตัว เขาจึงคิดว่าเขามีเสรีภาพ

แม้มนุษย์จะไม่อยู่ในอาณาจักรของโชคชะตา แต่มนุษย์ก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมใน  
 วอลเดิน ทุ นั้นสกินเนอร์ให้ความสำคัญแก่สิ่งแวดล้อมยิ่งเสียกว่าพันธุกรรมเช่นเดียวกับ  
 "นิมิตรมงคล" เช่นในการถกเถียงปัญหาของผู้มีอัจฉริยภาพทางดนตรีระหว่างบัวร์ริสและเพรเซอร์  
 บัวร์ริสอ้างว่าที่นักดนตรีเล่นดนตรีได้เพราะ "พรสวรรค์" หรือเชื้อสายจากบรรพบุรุษ แต่เพรเซอร์  
 โต้แย้งว่าไม่เป็นความจริง อัจฉริยภาพของนักดนตรีเกิดจากสิ่งแวดล้อมครอบครัวและยุคสมัย

"What about musical families and musical centers?"

I said "Don't they show that heredity was important?"

"But they were environments!" Frazier fairly shouted.

(Walden Two, p. 92)

สกินเนอร์ให้เพรเซอร์ตั้งข้อสังเกตว่าถ้าเป็นเพราะการสืบเชื้อสายจริง ๆ แล้วก่อน  
 หน้าที่จะถึงยุคดนตรีรุ่งเรือง นักดนตรีผู้มีเชื้อสายเหล่านี้ไปอยู่ที่ไหน ตรงกันข้ามเมื่อสิ่งแวดล้อม  
 อำนวยด้วยการที่เรียกว่ายุคดนตรี กลับปรากฏว่าเกิดศิลปินมากมาย จึงน่าจะเป็นข้ออธิบาย  
 ได้ดีว่าสิ่งแวดล้อมเป็นอิทธิพลที่สำคัญ

แนวความเชื่อเรื่องปรัชญาเหตุวิสัยว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อพฤติกรรมมนุษย์ยิ่ง  
 กว่าพันธุกรรมของนักประพันธ์ทั้ง 3 ท่าน เป็นเหตุผลสำคัญที่ว่ามนุษย์สามารถสร้างสังคม  
 อุดมคติได้ด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดี เช่น สร้างระบบการเมืองที่ดี สร้างสิ่งแวดล้อมใน  
 การส่งเสริมความรู้เพื่อมนุษย์จะสามารถพัฒนาตนเองได้ ตรงกันข้ามถ้ามนุษย์เชื่อว่าพันธุกรรม  
 สำคัญกว่าสิ่งแวดล้อม มนุษย์จะเกิดความท้อแท้และยอมจำนนกับกำเนิดของตนจึงไม่เป็นหนทางสู่  
 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเวลส์และ "นิมิตรมงคล" เห็นว่ามนุษย์มีพันธุกรรมเป็นเครื่อง  
 กำหนดความแตกต่างมาตั้งแต่กำเนิด ความคิดตามที่ว่ามนุษย์ไม่มีความรู้สึกลึกซึ้งติดตัวมาตั้งแต่  
 กำเนิดจึงไม่จริง

สำหรับสกินเนอร์เองมีความคิดเห็นแตกต่างจากนักประพันธ์ 2 คนแรก สกินเนอร์มีปรัชญาความเชื่อเหมือนกับลอคความทุกข์เกิดมา "เหมือนกระต่ายขาว" ประสบการณ์เป็นสิ่งที่มาเสริมแต่งในภายหลัง

ความเชื่อที่สามารถสร้างประสบการณ์ให้มนุษย์ได้เอง สกินเนอร์จึงใช้หลักการวิศวะการพฤติกรรมกับทารกตั้งแต่แรกเกิด ทารกจะถูกเลี้ยงในห้องกระจกปรับอากาศห้องนี้จะปกป้องทารกจากสิ่งรบกวนอารมณ์ มีผลให้ทารกไม่เกิดอารมณ์ไม่พึงปรารถนาตั้งแต่ยังไม่รู้สึกตัว จนกระทั่งทารกเริ่มเป็นเต้กรต สกินเนอร์ได้ให้เด็กเรียนรู้ถึงความรู้สึกโกรธ รู้สึกอิจฉาเมื่อเขารู้จักที่จะระงับอารมณ์เหล่านั้นได้ ทาให้เด็กเหล่านี้เติบโตโดยไม่มีผู้ใหญ่อารมณ์ร้าย วิธีการควบคุมจิตใจได้แก่ ไม่ให้เด็กที่กำลังหิวรับประทานอาหารตรงหน้าในทันที เด็ก ๆ จะเรียนรู้วิธีควบคุมอารมณ์ของตนเอง เพเรเซอร์อธิบายว่าเป็นวิธี "ethical training" เขาจะค่อย ๆ เพิ่มการสร้างความยุ่งเหยิงมากขึ้น ๆ จนแน่ใจว่าเด็กเรียนรู้วิธีการปรับควบคุมอารมณ์ได้ดี

We set up a system of gradually increasing annoyances and frustration against a background of complete serenity. An easy environment is made more and more difficult as the children acquire the capacity to adjust.

(A Modern Utopia, p. 111)

การทดลองของสกินเนอร์ อดิเสนอฟานเพเรเซอร์แสดงให้เห็นปรัชญาประจักษ์นิยมซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมอุปนิสัยเป็นสิ่งทีสร้างจากประสบการณ์ในภายหลัง ในกรณีนี้ความเชื่อของสกินเนอร์จึงแตกต่างจากเวลส์และ "นิมิตรมงคล"

สกินเนอร์เองเป็นนักจิตวิทยาฝ่ายพฤติกรรมนิยมเช่นกัน "หลักการวางเงื่อนไขแบบ  
จงใจกระทำ" ของสกินเนอร์เป็นทฤษฎีหนึ่งที่สำคัญในฝ่ายพฤติกรรมนิยม และผู้ควบคุมสังคม  
"วอลเติน ทู" ก็ได้ใช้หลักการวิเสการพฤติกรรมเป็นหลักสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์

เป็นข้อที่น่าสังเกตว่านวนิยายแนวสังคมอุดมคติมักจะใช้จิตวิทยาฝ่ายพฤติกรรมเป็นข้อ  
สำคัญในการควบคุมสังคม เช่นในเรื่อง Brave New World ของฮักซ์เลย์ ซึ่งเป็นหลัก  
การล้างสมอง ฮักซ์เลย์เรียกหลักการนี้ว่า "pavlovization" แต่สกินเนอร์ไม่เห็นด้วย  
กับการที่ฮักซ์เลย์นำหลักการวางเงื่อนไขของปาฟลอฟไปใช้ในเชิงไม่ดี ดังที่เขาอ้างไว้ในหนังสือ  
บทความจิตวิทยาของเขาว่า

Aldous Huxley was reasonably on target in Brave New  
World, but it is not fair to call brainwashing  
"Pavlovization"<sup>5</sup>

ทั้งนี้เหตุผลที่เป็นไปได้ว่าสังคมอุดมคติเป็นสังคมที่มุ่งการปรับสภาพพฤติกรรมมนุษย์ให้  
เป็นไปตามที่สังคมปรารถนา ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจึงเน้นที่พฤติกรรมนิยม ด้วยเหตุนี้เองแม้ว่าใน  
ยุคสมัยใหม่จิตวิทยาของฟรอยด์เป็นการบุกเบิกทฤษฎีสำคัญให้กับวิชาจิตวิทยา แต่ทั้ง "นิมิตมงคล"  
สกินเนอร์และฮักซ์เลย์ไม่ได้สนใจขั้นตอนทางจิตวิเคราะห์ เท่ากับพฤติกรรมนิยม

เรื่อง วอลเติน ทู กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน สังคมวอลเติน ทู  
เป็นสังคมของการทดลองของนักวิทยาศาสตร์ เราจึงไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะพบกับเงื่อนไขที่ไม่  
แน่นอนอันใดบ้าง และจะจัดการกับเงื่อนไขเหล่านั้นอย่างไร ดังเช่น เฟรเซอร์ กล่าวว่า

<sup>5</sup>Skinner, B.F., Upon Further Reflection (The United State of  
America: Prentice-Hall, Inc, 1987), p. 191.

I did plan Walden Two - not as an architect plans a building, but as a scientist plans a long - term experiment, uncertain of the conditions he will meet but knowing how he will deal with them when they arise.

(Walden Two, p. 254)

จากแนวคิดเรื่องอินทรีย์รัฐ ซึ่งให้นิยามได้เป็น 2 ทาง คือ ทางหนึ่งหมายถึง การพัฒนาการทางรัฐ อีกทางหนึ่งคือเปรียบเทียบ รัฐเหมือนกับอินทรีย์ ในที่นี้รัฐใน อะโรเมเดิร์น ยูโรเปีย และ วอลเต็น ทู มีคำอธิบายดังความหมายแรก ส่วนรัฐใน เมืองนิมิต มีความหมายตามนัยที่สอง

ในส่วนของความหมายการพัฒนาการของรัฐยังแบ่งออกได้เป็น 2 ทาง คือ เป็น การพัฒนาการทางชีววิทยาว่าด้วยการผันแปรโดยบังเอิญของดาร์วิน ดาร์วินถือว่าการผันแปร เป็นไปโดยธรรมชาติ การผันแปรบางอย่างให้ผลดีบางอย่างให้ผลเสีย การผันแปรที่ให้ผลดี ช่วยให้อินทรีย์ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น และสามารถอยู่รอด การผันแปรที่ให้ผลเสีย ทำให้อินทรีย์ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้และต้องตายไป<sup>6</sup> ในเรื่อง วอลเต็น ทู เป็นไปตามหลักการวิวัฒนาการนี้ คือสังคมวอลเต็น ทู มีหลักการที่ดีก็จะมีผู้ปฏิบัติตาม

ส่วน วอลเต็น ทู เป็นสังคมที่มุ่งหมายให้มีการปฏิบัติจริง สกินเนอร์ทำเนื้อเรื่องในตอนหนึ่งของเขากล่าวถึงวอลเต็น ตรี โรเจอร์ โพรว์ ว่าใช้หลักการเลียนแบบวอลเต็น ทู และมีการค้นพบภายหลัง แต่ไม่ช่วยวอลเต็น ทู ขยายตัวออกไปเพราะประชากรในวอลเต็น ทู ยังไม่มากขนาดนั้น

<sup>6</sup>อมร ใสงณวิเศษฐ่วงศ์, ปรัชญาเบื้องต้น, หน้า 199.

"We haven't any connection with Walden Three, Four, or Five, except that they are patterned after our model."

(Walden Two, p. 223)

เพอร์เซอร์ผู้ให้หลักการในเรื่อง วอลเดิน ทู เป็นผู้ให้คำชี้แจงว่าสังคมของเขาเป็นโลกของการทดลองและถ้าดีก็จะมีผู้ปฏิบัติตาม

ในปี 1987 ได้มีการค้นพบ Twin Oaks เป็นชุมชนของคนหนุ่มสาวในอเมริกา สังคมนี้นี้สมาชิกเพิ่มจนกระทั่งปี 1970 ทั้งนี้โดยได้รับอิทธิพลความคิดจากเรื่อง วอลเดิน ทู ของสกินเนอร์<sup>7</sup> โดยเฉพาะหลักการทดลองสร้างสังคมโดยหวังจะได้พบชีวิตที่ดี ตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่าสังคมอุดมคติอาจมีการนำมาปฏิบัติให้เป็นจริงได้ในสังคม การวิวัฒนาการ อีกทางคือ การผันแปรโดยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ดังเช่นในเรื่อง อะ รัม เดิร์น ยูโทเปีย มีความเชื่อว่าถ้าสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี สังคมจะพัฒนาไปในทางที่ดีด้วย

เมื่อศึกษาปรัชญาของสกินเนอร์ด้านการเสนอเรื่อง วอลเดิน ทู ตามประเด็นต่าง ๆ แล้วจะพบว่าสกินเนอร์เด่นในปรัชญาทางจิตวิทยา ในส่วนของปรัชญามนุษยนิยมและปรัชญาวิทยาศาสตร์มีประสมประสานอยู่บ้าง แต่ปรัชญาทางมนุษยนิยมและปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ที่นำเสนอใน วอลเดิน ทู ไม่เด่นมากเท่ากับที่เวลส์นำเสนอในเรื่อง อะ รัม เดิร์น ยูโทเปีย

ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ที่ปรากฏใน อะ รัม เดิร์น ยูโทเปีย เมืองนิมิตร และ วอลเดิน ทู ได้ให้ภาพรวมในการแสวงหาสังคมอุดมคติส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ได้แก่

<sup>7</sup>Eramus, Charles J. In search of the common Good : Utopia experiments past and future (New York : Free Press, 1987), p. 207.

นักประพันธ์ทั้ง 3 ท่าน มีความเชื่อพื้นฐานว่ามนุษย์มีความดีโดยธรรมชาติ แต่ปัญหาความขาดแคลนปัจจัยในการตอบสนองความต้องการทำให้มนุษย์ต้องกอบโกยเพื่อความอยู่รอด

ดังนั้นเพื่อให้นักประพันธ์รักษาสถานภาพความดีงามตามธรรมชาติไว้ สังคมอุดมคติจึงเสนอปัจจัยพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตแก่มนุษย์อย่างครบถ้วน และความหวังที่สังคมคาดว่าจะได้รับตอบแทนคือ เมื่อมนุษย์ได้รับการสนองตอบตามความต้องการพื้นฐานครบถ้วนแล้วมนุษย์จะพัฒนาสติปัญญาของตนเองอย่างเต็มความสามารถ

นักประพันธ์ทั้ง 3 ท่านมีความเห็นสอดคล้องกันอีกว่า มนุษย์มีวิถีชีวิตของตนเองมิได้ถูกลิขิตโดยโชคชะตา ดังนั้นมนุษย์ย่อมมีความเชื่อมั่นและรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง มนุษย์มีเสรีภาพในการตัดสินใจแม้ว่า เสรีภาพนั้นจะน้อยลงไปบ้าง เนื่องจากอำนาจของสภาพแวดล้อม เป็นสิ่งกำหนดที่สำคัญ มนุษย์ย่อมตกอยู่ในอำนาจของสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม การที่นักประพันธ์ไม่เชื่อว่าชีวิตถูกลิขิต จึงเป็นความเชื่อพื้นฐานที่ช่วยทำให้ไม่สิ้นหวังกับความคิดที่จะแก้ไขมนุษย์และพัฒนาสังคมที่มนุษย์สร้างให้ดีขึ้นด้วยการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีที่เหมาะสมด้วยความสามารถของมนุษย์เอง

นอกจากนี้นวนิยายทั้ง 3 เรื่องแสดงแนวคิดเกี่ยวกับศาสนาในตนเองเดียวกัน คือ นามเชื่ออิทธิปาฏิหาริย์ของศาสนา แต่ก็เชื่อในศรัทธาของความคิด โลกของยูโทเปียทั้ง 3 เรื่องจึงแสดงความเชื่อในความดีของมนุษย์ว่ามาจากพื้นฐานการควบคุมจิตใจตนเอง

ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการระบอบการปกครองและเศรษฐกิจที่ปรากฏในเรื่อง อะโรว์เดิร์น ยูโทเปีย เมืองนิมิตร์ และ วอลเดิน แสดงความเชื่อของนักประพันธ์ทั้ง 3 ท่านที่มีร่วมกันเกี่ยวกับรัฐที่เป็นอินทรีย์ว่ามีการวิวัฒนาการ ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลทางทฤษฎีวิวัฒนาการ จึงทำให้นวนิยายแนวคิดสังคมอุดมคติทั้ง 3 เรื่องนี้มีความแตกต่างจากต้นกำเนิดนวนิยายแนวสังคมอุดมคติเรื่อง ยูโทเปีย ของมอร์ซึ่งอ้างถึงสภาพสังคมที่มีความดีพร้อมไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอีกและการที่ "นิมิตร์มงคล" ใช้การเปรียบเทียบกับรัฐเป็นอินทรีย์ก็แสดงให้เห็นอิทธิพลทางสังคมวิทยาของสเปนเซอร์ที่นำวิชาชีววิทยามาตีความเกี่ยวกับรัฐ

นักประพันธ์ทั้ง 3 ท่านมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารัฐที่ดีจะนำความสุขมาสู่ประชาชน  
ได้ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องกระทำ

รัฐจึงมีหน้าที่ให้บริการทางสังคมโดยให้สวัสดิการที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อการยังชีพ  
มีหน้าที่ทำให้เสรีภาพแก่บุคคล ไม่ใช้อำนาจเพื่อกำลายล้างประชาชน และที่สำคัญรัฐต้องได้  
ผู้บริหารที่ดี มีความสามารถ การสืบอำนาจอาจจะมาจากการแต่งตั้ง เช่น เมืองนิมิตร และ  
อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย แต่ในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย อาจจะถอดถอนตำแหน่ง  
ได้ ถ้าประพฤติไม่ดี ส่วนผู้นำในเรื่อง เมืองนิมิตร อยู่ตลอดชีพ หรืออาจจะมาจากการ  
เลือกตั้งเช่นในเรื่อง วอลเต็น ู ทว่าภาพรวมของผู้นำจะต้องเป็นคนดี

ในทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ส่วนตัวนั้น ในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย  
และเรื่อง เมืองนิมิตร ถือว่าการมีกรรมสิทธิ์เล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นเสรี  
ภาพส่วนตัวทำให้เกิดความสะดวกในการพักผ่อน หรือใช้เวลาว่างหาความรู้ ส่วนในเรื่อง  
วอลเต็น ู ยังมีลักษณะของสังคมอุดมคติแบบเดิมที่มักจะเห็นการครอบครองทรัพย์สินส่วนตัว  
เป็นบ่อเกิดของความชั่วร้ายจึงให้ทรัพย์สินทั้งหมดของรัฐ เมื่อมองในแง่ของเสรีภาพแล้วการถือ  
ครองกรรมสิทธิ์บ้าง เป็นเสรีภาพส่วนตัว และถ้ามนุษย์ได้รับความแน่ใจในสวัสดิภาพของตนเอง  
แล้ว การถือครองทรัพย์สินก็ไม่จำเป็นต้องครอบงำไว้มาก จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาของสังคมแต่  
อย่างไร

ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ของมนุษย์ที่ปรากฏในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย  
เมืองนิมิตร และ วอลเต็น ู ได้ให้ภาพรวมเป็น 3 ฝ่าย คือ ความรู้เกี่ยวกับมนุษยนิยม  
วิทยาศาสตร์ และจิตวิทยา

เวลส์มีความเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่เน้นไปทางวิทยาศาสตร์ เช่น การนำทฤษฎี  
กาลวกาศมาใช้ ในส่วนของความเป็นมนุษยนิยมคือความเชื่อในเสรีภาพของมนุษย์และเชื่อว่า  
มนุษย์มีจิตวิเศษ ไม่ว่าจะ เป็นความดีหรือความชั่วก็เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีตัวตนไม่ใช่เป็น  
เพียงกระดาษขาว



"นิมิตรมงคล" มีความเชื่อในความรู้ทั้ง 3 ศาสตร์ ในความเป็นนักวิทยาศาสตร์ เขามีความคิดร่วมกับเวลส์เรื่องกาลาวากาศ แต่ในส่วนที่เวลส์เป็นนักมนุษยนิยมนั้น "นิมิตรมงคล" มีแนวโน้มความคิดเห็นมาจิตวิทยามากกว่าโดยเฉพาะสาขาพฤติกรรมนิยม และเรื่องเสรีภาพของมนุษย์นั้น "นิมิตรมงคล" มีความเชื่อไปในทางของนักจิตวิทยาว่ามนุษย์ไม่มีเสรีภาพแท้จริง

ส่วนในเรื่อง วอลเติน ทุ ไม่พบการอ้างปรัชญาที่ ทั้งนี้เพราะสกินเนอร์เป็นนักจิตวิทยาและเน้นเรื่องจิตวิทยาในงานมากกว่าความรู้เรื่องกาลาวากาศซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโดยตรง สกินเนอร์ แสดงปรัชญาความเชื่อเน้นไปทางจิตวิทยาสาขาพฤติกรรมนิยมและเชื่อว่ามนุษย์ไม่มีเสรีภาพ เขามีแนวโน้มความสนใจทางวิทยาศาสตร์ด้วยในเรื่องหลักการนาบอบปฏิบัติ แต่อาจกล่าวได้ว่าไม่ได้เน้นที่ศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์โดยตรง

ด้วยความเชื่อทางปรัชญาต่าง ๆ นี้เองทำให้งานเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูทอเปีย เมืองนิมิตร และ วอลเติน ทุ เป็นสิ่งคมอุดมคติที่มีความแตกต่าง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า อะ รมเดิร์น ยูทอเปีย เป็นสิ่งคมอุดมคติของนักปราชญ์แนวมนุษยนิยมที่เป็นนักวิทยาศาสตร์

ส่วน เมืองนิมิตร เป็นสิ่งคมอุดมคติของนักวิทยาศาสตร์และนักจิตวิทยา แต่โดยสถานะของการนำมาใช้เป็นอย่างผิวเผินมากกว่าจิตวิทยาของสกินเนอร์เพราะ "นิมิตรมงคล" เป็นเพียงการนำความรู้มาประยุกต์จึงเป็นเช่น นักสังคมวิทยา ส่วนสกินเนอร์สร้าง "วอลเติน ทุ" ด้วยศาสตร์สำคัญคือจิตวิทยาแต่ก็มีวิทยาศาสตร์เข้ามาแทรกด้วย

แม้ว่าอุดมคติจะเป็นการสร้างความฝันที่งดงาม แต่ก็อยู่บนรากฐานของความปรารถนาในสิ่งที่ดี สิ่งคมอุดมคติอาจยังไม่เกิดขึ้นวันนี้หรือพรุ่งนี้ แต่มนุษย์ก็ยังคงมีความมาฝืนถึง ความฝันและความหวังถึงความงามและความดีของสังคม จึงเป็นพลังให้นักประพันธ์คิดสร้างสรรค์สิ่งคมอุดมคติของเขาต่อไป